

תפוחי זהב במשפיות כסף

1. שמונה קבצים א תקס"ז.

גדולי הדעה מלאים הם יסורים על שאין ההמון נותן להם את האפשריות להביע את מחשבותיהם הגדולות. והיסורים הללו, והאימה הזאת מפני ההמון... שלא יזיקו את ההמון הכללי, שלא יפסידו את מוסרו ושלא יהרסו את קיבוצו, בזה שיתנו לו טוב גדול כזה שאינם יכולים לקבל אותו ולא ליהנות מאורו, כהבעת מחשבותיהם הגדולות של הגדולים הללו בטהרתם, שההמון מוכן הוא תמיד לקלקל את מגמתם ולטשטש את צורתם, ולהבינם באופן כל כך מסורס, עד ששפע האור הזה הוא עלול רק לשבר את כליהם הקטנים, ולאבד את מדת הטוב המוגבל שלהם, שהם מחזיקים בו לפי מדתם.

1א. ספר מלחמות השם לרלב"ג - הקדמת המחבר - תהלה לאל

כונת המחבר להעלים מההמון המעיינים, שלא יבינו דבריו אלא יחידים, להיות דבריו כשיובנו להמון מזיקים. ואולם לפעמים יהיה זה לתחבולה מן המחבר.

2. סוכה דף נג/א

אמרו עליו על הלל הזקן כשהיה שמח בשמחת בית השואבה אמר כן: אם אני כאן הכל כאן ואם איני כאן מי כאן.

2א. נועם אלימלך קדושים

ולכאורה יש להבין וכי היה הלל מתפאר עצמו כך אך נראה כוונת הדברים בעזה"י דהנה האדם הוא כלא ואין נחשב ובלתי אפשר שיאמר אדם על עצמו אני שהוא משמע דבר חשוב וממש והאדם כאן נחשב.

3. ספר מורה נבוכים - חלק א פתיחה

אמר החכם: "תפוחי זהב במשכיות כסף - דבר דבר על אפניו"..." שיש לו נגלה ונסתר - צריך שיהיה נגלה טוב ככסף, וצריך שיהיו תוכו טוב מנגלהו, עד שיהיה תוכו בערך אל כלויו כזהב אצל הכסף... וכשיראה מרחוק או מבלתי התבוננות, יחשב הרואה בו שהוא תפוח של כסף, וכשיסתכל איש חד הראות הסתכלות טובה, יתבאר לו מה שבתוכו וידע שהוא זהב.

4. ספר באר הגולה - הבאר הרביעי

...שאם יקרא דברים אלו ולא יכנסו בלבו שיחזור ויקרא ויעיין עוד, כי הדברים האלו לא יכנסו בלב הקורא רק בעיון רב מאוד, כי כך הם כל דברי אמת ויושר נראים רחוקים בתחלת העיון, ולבסוף יתגלה ויאירו כשמש בצהרים.

5. רש"י על בראשית פרק מט פסוק כב

שור - כמו לשור. עלי שור... עלי שור - על ראייתו כמו (במדבר כד) אשורנו ולא קרוב.

5א. נועם אלימלך וישלח

וזהו ויהי לי שור וחמור דהיינו שבא לי המדרגה הזאת ממילא שנתן לי השם יתברך. דשור הוא לשון הסתכלות וראיה דאחר שהצדיק מזכך גופו לגמרי אז נותן לו השם יתברך שרואה ומסתכל תמיד בשמו הגדול והשם הויה ברוך הוא הולך לפניו תמיד וזהו ויהי לי שור דהיינו מדרגה עליונה הנ"ל היה לי ממילא בחסד האל יתברך שמו. וחמור רמז שגם גוף החומר נזדכך היטב.

5ב. מדרש תנחומא וישלח - פרק ז

ויאמר שכס אל חמור אביו לאמר קח לי את הילדה. הלך לו אצל יעקב א"ל הרבו עלי מאד מהר ומתן אני יודע שאברהם זקינה נשיא היה ואני נשיא הארץ א"ל א"א לחרוש בשור ובחמור דכתיב לא תַחַרֵּשׁ בְּשׂוֹר וּבְחַמֹּר יַחְדָּו.

6. אבן שלמה (הגרי"א) ח, כא

מה שחדש ע"פ פשוט צריך להיות מכוון ע"פ הסוד. וכשמתגלה להחכם סודות התורה אז מבין שגם מה שחדש בילדותו ע"פ פשוט גם כן אמת נכון. וכל זמן שאינו מבין הסוד, אפילו הפשט אינו ברור בידו.

7. ספר גור אריה על בראשית - פרק כח פסוק יא

דע אתה אם תחפש דברי חכמים כמטמוניות אז תמצא אוצר כלי חמדה אשר אצרו במטמוניהם, ואיש הפתי חושב אך דברי דרשה הם, לא אמרו כך אלא להרחבת הלשון, ואתה לא תחשוב כן, רק כי כל דבר מדבריהם שורש התורה.

8. ספר באר הגולה - הבאר השישי

לא באו חכמים לדבר מן הסבה הטבעית כי קטון ופחות הסבה הטבעית, כי דבר זה יאות לחכמי הטבע או לרופאים לא לחכמים, אבל הם ז"ל דברו מן הסבה שמחייב הטבע. והמכחיש דבר זה מכחיש האמונה והתורה... אבל הדבר הוא כך, שהסבה אשר נתנה התורה הוא הסבה שלכל דבר יש סבה טבעית מחייב אותו, ועל אותה הסבה הטבעית יש סבה אלקית והוא סבת הסבה ומזה דברו חכמים... כי דבריהם הם בנסתר ובנעלם ולכך דברו עליהם עתק, וכן בסבות שנתנו בחכמה הלימודית אין הדברים סבה ראשונה רק סבת הסבה:

8א. אגרות הראיה א / קלד

מפני שאין זה כלל עיקר של תורה לספר לנו עובדות פשוטות ומעשים שהיו. העיקר הוא התוך, ההסברה הפנימית שבהענינים, וזה יתרומם עוד יותר בכל מקום שנמצא כח סותר, שאנו מתעודדים להתגבר על ידו.

8ב. באר הגולה קיב

אבל מה שאמרו כי העולם הוא ששת אלפים פרסה וסומכי דרקייע אלף פרסה, אל יעלה על דעתך כי שעור זה נתנו לעולם כאשר הוא נמדד בשעור הגשמי. אבל דע לך כי חכמים לא דברו מזה כלל, כי דבר שאינו מגיע אל מהות העולם ואמיתת מהותו לא דברו מזה כלל, אבל מה שאמרו כי העולם הזה הוא ששה אלפים, ר"ל כי מהות השעור הזה הוא אל העולם מבלי הבטה אל שעור הגשמי, ולא עיינו חכמים רק במהות ולא בגשמי. ודבר זה הוא מיסודי התכמה...

9. סנהדרין דף סח/א

שאני שונה מאות הלכות ואמר לה שלשת אלפים הלכות בנטיעת קשואין ולא היה אדם שואלני בהן דבר מעולם חוץ מעקבא בן יוסף פעם אחת אני והוא מהלכין היינו בדרך אמר לי רבי למדני בנטיעת קשואין אמרתי דבר אחד נתמלאה כל השדה קשואין אמר לי רבי למדתני נטיעתן למדני עקירתן אמרתי דבר אחד נתקבצו כולן למקום אחד.

10. ספר תפארת ישראל - פרק יג

כל מלין דאורייתא מלין עלאין ורזין עליאין, תא חזי עלמא עלאה ועלמא תתאה בחד מתקלא אתקלו ישראל לתתא מלאכי עלאי לעילא, מלאכי עלאי כתיב בהו עושה מלאכיו רוחות (האי באתר עלאה) בשעתא דנחתין לתתא (אף על גב דנחתין) מתלבשי בלבושא דהאי עלמא ואי לא מתלבשי בלבושא כגוונא דהאי עלמא לא יכלין למיקם בהאי עלמא ולא סביל לון עלמא, ואי במלאכי כך אורייתא דברא להו וברא עלמין כלהו וקיימין בגינה על אחת כמה וכמה כיון דנחתת להאי עלמא אי לאו דמתלבשא בהני לבושי דהאי עלמא לא יכיל עלמא למסבל, ועל דא האי ספור דאורייתא לבושא דאורייתא איהו מאן דחשיב דהאי לבושא איהו אורייתא ממש ולא מלה אחרא תיפח רוחיה ולא יהא ליה חולקא בעלמא דאתי בגין כך אמר דוד גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך...